

Forfatter: Hertz, Henrik

Titel: Hertz, Henrik: "Digte fra forskellige Perioder, 1.-4. Deel.", i Hertz, Henrik: *Digte fra forskellige Perioder, 1.-4. Deel.*, udg. af Tredie Deel. , 1851-62., s. 239. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-hertz11_lev-shoot-idm140481645282688.pdf (tilgået 19. juni 2021)

Anvendt udgave: Digte fra forskellige Perioder, 1.-4. Deel.



⌘ Naar en Bog, der ved sin første Fremkomst har gjort saa stor Sensation som Gjengangerbrevene, udgives paany, efter saa lang Tids Forløb, under saa forandrede Literatur-Forhold, for ikke at tale om de politiske, da kan der hos Forf. opstaae Tvivel, om den ikke deels vil synes fremmed og uforstaaelig for den nye Tid, beels noget for skarp og henstynsløs i sin Polemik, Hvad det sidste angaaer, da vil jeg trøste mig med J. P. Mynsters Ord om Brevenes Forfatter: »Hvor »hurtigt og levende han endog har bevæget sig gennem »hele Kamppladsen, hvor pludseligt han endog har vendt »sine Angreb til de forskjelligste Sider, have hans Be-»vægelser aldrig saaret Skønheds-Følelsen, han har i »den meest levende Strid ikke overtraadt Kamplovene, »dersom disse forklares nogenlunde liberalt.«*)-Disse Ord, vil jeg haabe, skulle endnu befindes gyldige.

⌘ Med Hensyn til Brevenes Forstaaelighed for Nutidens Læsere, da er det en heldig Onrstændighed, at vor Literatur i den nyere Tid er bleven beriget med 240 flere Bidrag, der tjene til at belyse den Periode, Gjengangerbrevene hørte til og paa en Maade sluttede. Af disse skal jeg her indskrænke mig til at nævne Baggesens Biographie ved dennes Søn A. Baggesen, fjerde Binds 2den Deel, der giver en udførlig Skildring af Feiden angaaende Oehlenschlägers Digterværker; og den nylig fuldendte Udgave af J. L. Heibergs prosaiske Skrifter, i hvilke den flyvende Post's senere Polemik angaaende samme Gjenstand er optagen. Men da Et og Andet, især enkelte Allusioner, saaledes til Datidens historiske Begivenheder, maaskee kunne ligge mindre paa rede Haand for den nuværende Generation, skal jeg i det Følgende meddele de Oplysninger, der endnu kunne behøves.

*

⌘ Gjengangerbrevene sluttede sig saavel til den ældre, berømte Feide mellem Baggesen og Oehlenschlägers Venner og Beundrere som til dennes Fortsættelse en halv Snees Aar senere i Heibergs flyvende Post og nogle andre Blade. Den første begyndte 1814 med nogle skarpt kritiserende Anmeldelser af et Par af Oehlenschlägers Skuespil, som Baggesen lod indrykke i Høst's Danora. Disse Anmeldelser blev efterfulgte af en Mængde polemiske Artikler, hvis Domme og Meninge ikke indskrænkede sig til enkelte Arbejder, men udstrakte sig over Oehlenschlägers Poesie i Almindelighed. Den Modstand, Baggesen mødte, gav Anledning til en Feide, der varede 241 til ind i 1819 og blev paa begge Sider ført med stor Livenskabelighed. For Øieblikket kunde den ikke føre til noget Resultat, men den var ligefuldt saare mærkelig og af ikke ringe Indflydelse paa vor poetiske Literatur. Allerede den store Interesse, en Mængde reent æsthetiske Spørgsmaals Omtale og Discussion vakte hos næsten hele det læsende Publikum og i saa lang Tid, kunde ikke Andet end være gunstig for vore Literatur-Forhold.

⌘ Baggesen døde i Udlandet 1826 paa Reisen hjemad. Dengang var den gamle Feide endnu i frisk Erindring, men der var foregaaet en betydelig Forandring i Stemningen. Folk vare nu ikke slet saa irritable og utilgjængelige, naar Talen var om en kritisk Vurdering af et af Oehlenschlägers Værker. Meningerne havde nu, da Lidenskaber og Partier ikke længer førte Ordet, faaet Tid til at klares og ordnes og, under Savnet af Modstand, i mange Punkter af sig selv givet efter. Dette blev snart kjendeligt, da den ovenberørte Feide et Par Aar efter Baggesens Død fandt ikke saa meget en Fortsættelse som en videre Udvikling og en videnskabelig Begrundelse, idet tillige flere Hovedpunkter vistes indenfor deres rette Grændser. Denne nye literaire Strid blev foranlediget af en Kritik over »Væringerne i Miklagard« der i Slutningen af 1827 stod i »Den flyvende Post«, hvilket Blad Heiberg samme Aar havde begyndt at udgive. Den blev ført i det følgende Aar

242 og til ind i 1830, deels i det nævnte Blad, deels i Kjøbenhansposten og i nogle mindre, særskilte Skrifter. Den adskilte sig I flere Henseender fra den ældre Feide. Oehlenschläger holdt sig ikke taus, men tog tvertimod til Gjenmæle i to Smaaskrifter. Striden gav et rigere Udbytte, saavel ved at foranledige Digteren selv til at udtale sig som ved at give Heiberg Leilighed til at fremsætte en lille Æsthetik in nuce, hvorved de vigtigste Strids-Spørgsmaal erholdt fastere Holdepunkter; og- dette kræver Villighed at indrømme - den blev, uagtet dens uundgaaelige polemiske Character, fra Sidstnævntes Side ført, uden at han et Øieblik tabte Oehlenschlägers store Betydning for vor poetiske Literatur af Syne. Men efterhaanden som Flere tog Deel i denne literaire Debat, der hidtil var bleven fulgt med levende Interesse af hele den dannede Læseverden, antog den en mere lidenskabelig Tone. Efter Kjøbenhavnspostens Skik, at lade Ukaldede i Flæng med de mere Berettigede komme til Orde, udartede den omsider saa temmelig til Skandale.*)

⌘ Det var maaskee denne sidste Omstændighed, der *

243 allerførst bragte mig til at gribe Pennen, da jeg med »Gjengangerbrevene« tog Deel i disse polemiske Bevægelser. Den flyvende Post havde erhvervet sig mange Venner, og for de Fleste var det gaaet op, at der laae betydende Princip-Spørgsmaal til Grund saavel for denne som for den ældre Strid. Men dette Blad havde ogsaa under Debatten om Oehlenschlägers Poesie adskillige Forfattere imod sig, der med ikke ringe Udholdenhed fortsatte Modstanden. De nævnte Breve, der antoges skrevne fra Paradis af Knud Sjællandsfar,

et Navn, Baggesen jevnlig tillagde sig selv,*) søgte nu, saavidt muligt, at staae paa neutral Grund. Oehlenschläger var holdt ganske udenfor Angrebet. Deres Hovedøiemed var at føre den ældre Feide tilbage til det i samme raadende Princip, Eenheden af et Digterværks Idee og Form. At Baggesen virkelig har haft dette for Øie, skjøndt han ingensteds udtrykkelig har udtalt det, er tydeligt nok af hans Critiker over Oehlenschlägers dramatiske Arbeider. Det traadte hos ham oftest frem under Form af det Horatsiske: * 244 Natura sieret laudabile carmen an arte, eller Spørgsmaalet blev for ham, om et Digt kunde blive udmærket og fuldendt i sin Art ved Inspiration og Genie alene, eller om Kunsten nødvendigviis maatte komme til. Gjengangerbrevene optog da, hvad de fra det valgte Baggesenske Standpunkt vare berettigede til, saavel den ældre som den nye Feide, med et forsonende Element for hiin og med en Bestræbelse for at bringe saavel hiin som denne til Afflutning. Dette lykkedes dem virkelig over al Forventning, i det Mindste for saa vidt, at Partierne nu syntes for lang Tid bragte til Ro.

⌘ Ovenstaaende, der for en Deel er et Uddrag af en i »Ugentlige Blade« meddeelt Oversigt over Poesien i Danmark efter 1814, kan staae her som Indledning til de efterfølgende Oplysninger. Endnu har jeg kun dette at tilføie: Gjengangerbrevene forfølge deres Formaal gennem en objectiv Fremstilling af Polemikerens Baggesen, med saa mange af dennes characteristiske Eiendommeligheder som Øiemedet udkrævede. Under den Satyre, han retter mod Andre, er han selv ikke ganske skaanet. Baggesen havde saa ofte polemiseret mod sig selv at denne Fremgangsmaade, uden at forsynde sig mod hans Minde, maatte være tilladt; den var en Deel af ham selv.